

บทที่ 4

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษาว่าผู้หญิงทำงานที่มีบทบาททางเพศแตกต่างกันมีการประสบความสำเร็จในอาชีพ และการอนุมานสาเหตุของความสำเร็จในอาชีพ แตกต่างกันหรือไม่อย่างไร รวมทั้งศึกษาถึงตัวทำนายการประสบความสำเร็จในอาชีพของผู้หญิงทำงาน ซึ่งผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถสรุปได้ดังนี้

ตามสมมติฐานข้อที่ 1 สามารถจำแนกประเด็นการศึกษาออกมาได้เป็น 4 ประเด็นย่อยๆ ได้แก่

1. ผู้หญิงที่มีบทบาททางเพศลักษณะความเป็นชาย (Masculine) ประสบความสำเร็จในอาชีพมากกว่าผู้หญิงที่มีบทบาททางเพศลักษณะความเป็นหญิง (Feminine)
2. ผู้หญิงที่มีบทบาททางเพศลักษณะความเป็นชาย ประสบความสำเร็จในอาชีพมากกว่าผู้หญิงที่มีบทบาททางเพศลักษณะไม่ชัดเจน (Undifferentiated)
3. ผู้หญิงที่มีบทบาททางเพศลักษณะแอนโดรจีเนียส (Androgynous) ประสบความสำเร็จในอาชีพมากกว่าผู้หญิงที่มีบทบาททางเพศลักษณะความเป็นหญิง
4. ผู้หญิงที่มีบทบาททางเพศลักษณะแอนโดรจีเนียส ประสบความสำเร็จในอาชีพมากกว่าผู้หญิงที่มีบทบาททางเพศลักษณะไม่ชัดเจน

ผลจากการวิจัย พบว่าผู้หญิงทำงานที่มีบทบาททางเพศลักษณะความเป็นชายและลักษณะแอนโดรจีเนียสมีคะแนนการประสบความสำเร็จในอาชีพสูงกว่า ผู้ที่มีบทบาททางเพศลักษณะความเป็นหญิงและลักษณะไม่ชัดเจน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผลการวิจัยนี้สนับสนุนสมมติฐานข้อที่ 1 ซึ่งผลที่ได้จากการวิจัยดังกล่าว สอดคล้องกับงานวิจัยเกี่ยวกับบทบาททางเพศและการประสบความสำเร็จในอาชีพของต่างประเทศ อาทิ งานวิจัยของ Wong et al. (1985) ซึ่งพบว่าผู้

หญิงที่มีบทบาททางเพศลักษณะความเป็นชายประสบความสำเร็จในอาชีพ มากกว่า ผู้หญิงที่มีบทบาททางเพศแบบลักษณะความเป็นหญิง

นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของคุณลักษณะความเป็นชายว่า ยังคงมีความสำคัญและส่งผลต่อความสำเร็จ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของต่างประเทศหลายชิ้น (Basow, 1986; Flaherty & Dusek, 1980; Ziegler, Dusek, & Carter, 1984) ความแตกต่างระหว่างผู้หญิงที่มีบทบาททางเพศลักษณะความเป็นชายและลักษณะความเป็นหญิง ในเรื่องของการประสบความสำเร็จ สะท้อนให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างเพศซึ่งพบในตัวแปรเหล่านี้จึงชี้ให้เห็นว่า ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องความแตกต่างระหว่างเพศ ควรจะใช้บทบาททางเพศเป็นตัวแปรหนึ่งของการศึกษาด้วย (Frieze et al., 1982)

ผลจากการศึกษาตามสมมติฐานนี้ยังสนับสนุน ความเชื่อในสังคม ที่ว่าผู้หญิงที่ประสบความสำเร็จ มักจะมีบทบาทคล้ายกับลักษณะของชายด้วย อย่างไรก็ตามจากการจัดแบ่งบทบาททางเพศด้วยวิธีแบ่งกลุ่มสูง กลุ่มต่ำ เป็นที่น่าสังเกตว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ถูกจัดให้อยู่ในกลุ่มของบทบาททางเพศลักษณะไม่ชัดเจน จึงแสดงให้เห็นว่า ผู้หญิงทำงานในปัจจุบันส่วนใหญ่มียุคุณลักษณะความเป็นชายและคุณลักษณะความเป็นหญิงที่ใกล้เคียงกัน คือ ไม่ได้มีคุณลักษณะประเภทใด ประเภทหนึ่งหรือทั้งสองประเภท โดดเด่นอย่างชัดเจน จนกระทั่งสามารถจัดไปอยู่ในกลุ่มผู้มีบทบาททางเพศลักษณะความเป็นชาย ลักษณะความเป็นหญิง หรือ ลักษณะแอนโดรจีเนียสได้ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงแนวโน้มของการที่จะไม่สามารถจัดบุคคลออกเป็นกลุ่มตามบทบาททางเพศได้ดีเท่าในอดีต เหตุที่เป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะวิธีการที่ใช้ในการจัดแบ่งบทบาททางเพศซึ่งมีเกณฑ์ว่าให้จัดผู้ที่มีคะแนนของคุณลักษณะด้านใดด้านหนึ่ง อยู่ในช่วงกลุ่มตรงกลาง (ไม่ได้อยู่ทั้งในกลุ่มสูงและ กลุ่มต่ำ) เป็นผู้ที่อยู่ในกลุ่มของผู้ที่มีบทบาททางเพศลักษณะไม่ชัดเจนด้วย จึงทำให้กลุ่มนี้มีจำนวนมากที่สุด ซึ่งหากต้องการความกระจ่างในประเด็นนี้ อาจเปลี่ยนไปใช้วิธีการอื่นในการจัดแบ่งบทบาททางเพศ หรืออาจเพิ่มจำนวนกลุ่มตัวอย่างให้มากกว่างานวิจัยนี้เพื่อหาข้อสรุปในประเด็นนี้ต่อไป

ข้อสังเกตอีกอย่างหนึ่งที่ผู้วิจัยให้ความสนใจ ก็คือ ความเปลี่ยนแปลงของคุณลักษณะความเป็นชาย และความเป็นหญิงของบุคคลในปัจจุบัน เนื่องมาจากที่ผู้วิจัยได้ใช้คำบอกคุณลักษณะ 97 ข้อ ของนิธย์กุล (2529) ในการนำมาพัฒนาจัดสร้างเป็นแบบวัดบทบาททางเพศที่ผู้วิจัยใช้ในงานวิจัยชิ้นนี้ ซึ่งผลที่ได้พบว่า จำนวนของกลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในกลุ่มตัวอย่างทั้ง 4 กลุ่ม ไม่ค่อยกระจายออกไปในจำนวนที่ใกล้เคียงกัน แต่กลับไปรวมอยู่ที่กลุ่มของผู้ที่มีลักษณะบทบาท

ทางเพศแบบไม่ชัดเจนมากที่สุด ซึ่งมีความแตกต่างกันกับอีก 3 กลุ่มมากขึ้นไป เป็นเหตุให้ผู้วิจัยต้องเลือกมาเพียงบางส่วนจากกลุ่มนี้ในการนำมาวิเคราะห์ เพื่อความเหมาะสม

นอกจากนี้ยังมีสิ่งที่น่าสนใจอีกเรื่องหนึ่ง คือ เรื่องคำบอกคุณลักษณะทั้ง 97 ข้อ เนื่องจากคำบอกคุณลักษณะทั้ง 97 ข้อนั้น ได้ถูกจัดทำขึ้นมาเป็นเวลา 14 ปีแล้วนับจนถึงปัจจุบัน จึงอาจเป็นไปได้ว่า เวลาที่ผ่านมาได้เปลี่ยนแปลงลักษณะบทบาททางเพศของคนไทยให้แตกต่างกันไป จากเมื่อ 14 ปีก่อน โดยผู้หญิงกับผู้ชายมีความแตกต่างในเรื่องของบทบาททางเพศน้อยลง จึงเป็นเหตุให้แบบวัดบทบาททางเพศ ที่ผู้วิจัยพัฒนามาจากคุณลักษณะเดิม ได้ผลที่อาจไม่ตรงกับภาวะปัจจุบันนัก ผู้วิจัยเห็นว่าหากมีผู้สนใจที่จะศึกษาในประเด็นนี้ต่อไปควรที่จะเริ่มทำตั้งแต่การจัดทำคำคุณลักษณะขึ้นมาใหม่ อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยที่แตกต่างกันไปในขั้นขึ้นอยู่กับกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการศึกษาด้วย

จากสมมติฐานข้อที่ 2 ซึ่งต้องการศึกษาว่า ผู้หญิงทำงานที่มีบทบาททางเพศแตกต่างกัน 4 กลุ่ม มีการอนุมานสาเหตุของความสำเร็จในอาชีพไปที่ปัจจัยภายในแตกต่างกันหรือไม่ โดยคาดว่า ผู้หญิงที่มีบทบาททางเพศลักษณะความเป็นชาย และลักษณะแอนโดรจีเนียส ซึ่งเป็นกลุ่มที่คาดว่าเป็นกลุ่มผู้หญิงทำงานที่ประสบความสำเร็จในอาชีพ มีการอนุมานสาเหตุของความสำเร็จในอาชีพไปที่ปัจจัยภายใน มากกว่า อีก 2 กลุ่ม ดังนั้นจึงสามารถแบ่งประเด็นศึกษาตามสมมติฐานข้อนี้ได้เป็น 4 ประเด็น เช่นเดียวกัน คือ

1. ผู้หญิงที่มีบทบาททางเพศลักษณะความเป็นชาย มีการอนุมานสาเหตุความสำเร็จในอาชีพไปที่ปัจจัยภายใน มากกว่าผู้หญิงที่มีบทบาททางเพศลักษณะความเป็นหญิง
2. ผู้หญิงที่มีบทบาททางเพศลักษณะความเป็นชาย มีการอนุมานสาเหตุความสำเร็จในอาชีพไปที่ปัจจัยภายใน มากกว่าผู้หญิงที่มีบทบาททางเพศลักษณะไม่ชัดเจน
3. ผู้หญิงที่มีบทบาททางเพศลักษณะแอนโดรจีเนียส มีการอนุมานสาเหตุความสำเร็จในอาชีพไปที่ปัจจัยภายใน มากกว่าผู้หญิงที่มีบทบาททางเพศลักษณะความเป็นหญิง
4. ผู้หญิงที่มีบทบาททางเพศลักษณะแอนโดรจีเนียส มีการอนุมานสาเหตุความสำเร็จในอาชีพไปที่ปัจจัยภายใน มากกว่าผู้หญิงที่มีบทบาททางเพศลักษณะไม่ชัดเจน

ซึ่งจากผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตารางที่ 15 พบว่า ผู้หญิงที่มีบทบาททางเพศลักษณะความเป็นชาย ลักษณะแอนโดรจีเนียส และลักษณะความเป็นหญิง มีการอนุมานสาเหตุความสำเร็จไปที่ปัจจัยภายใน มากกว่า ผู้หญิงที่มีบทบาททางเพศลักษณะไม่ชัดเจน จึงกล่าวได้ว่า ผล

การวิจัยสนับสนุนสมมติฐานข้อนี้เพียงบางส่วน กล่าวคือ สนับสนุนประเด็นศึกษาตามสมมติฐานข้อนี้ เพียง 2 ข้อ คือ ข้อ 2 และ ข้อ 4 เท่านั้น

นอกจากนี้ เมื่อทำการวิเคราะห์ความแตกต่างของการอนุมานสาเหตุของความสำเร็จไปที่ปัจจัยภายนอกของผู้หญิงที่มีบทบาททางเพศแตกต่างกัน ผลการวิจัยพบว่า ผู้หญิงที่มีบทบาททางเพศลักษณะความเป็นหญิง มีการอนุมานสาเหตุของความสำเร็จไปที่ปัจจัยภายนอก มากกว่า ผู้หญิงที่มีบทบาททางเพศลักษณะความเป็นชาย ลักษณะแอนโดรจีเนียส และลักษณะไม่ชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยต่างประเทศที่ศึกษาเรื่องนี้เช่นเดียวกัน (Alagna, 1982)

ผลจากงานวิจัยที่พบว่าผู้หญิงที่มีลักษณะความเป็นหญิงสูง อนุมานสาเหตุของความสำเร็จไปที่ปัจจัยภายนอกมากกว่าผู้หญิงที่มีบทบาททางเพศแบบอื่นๆ แสดงให้เห็นว่า ในสังคมไทยผู้หญิงที่มีบทบาททางเพศลักษณะความเป็นหญิง มักจะไม่ค่อยมั่นใจในความสามารถของตนเอง เท่ากับผู้หญิงที่มีบทบาททางเพศแบบอื่นๆ จึงทำให้ไม่กล้าที่จะแสดงความสามารถที่แท้จริงของตนเองออกมา เนื่องจากไม่เชื่อว่าตนเองจะทำได้ ซึ่งทำให้เสียโอกาสที่จะก้าวหน้า และประสบความสำเร็จ ดังนั้นจึงควรเสริมสร้างความมั่นใจให้กับตนเอง เพื่อผลประโยชน์และความสำเร็จที่จะได้มา หากมีความมั่นใจว่าตนเองสามารถทำได้และเชื่อว่าสิ่งที่ได้มาเกิดจากความสามารถและความพยายามของตนเอง ดังจะสังเกตเห็นได้ว่าผู้หญิงที่ประสบความสำเร็จ มีการอนุมานสาเหตุความสำเร็จในอาชีพไปที่ปัจจัยภายใน เช่น ความสามารถ ความพยายาม เป็นต้น ซึ่งหมายความว่า ผู้หญิงที่ประสบความสำเร็จ มีความเชื่อว่าตนเองมีความสามารถในการควบคุมความเป็นไปของตนเอง เชื่อว่าตนเองสามารถประสบความสำเร็จได้ หากมีความพยายามที่มากเพียงพอ ซึ่งเป็นการนำไปสู่การประสบความสำเร็จในอาชีพ นั่นเอง

สมมติฐานข้อที่ 3 ที่ว่า อายุ ลักษณะความเป็นชาย สถานภาพการแต่งงาน จำนวนบุตร ผลการเรียนของการศึกษาระดับสูงสุด ความคาดหวังของพ่อแม่ในเรื่องการศึกษา ระดับการศึกษาของพ่อ และระดับการศึกษาของแม่ สามารถทำนายการประสบความสำเร็จในอาชีพของผู้หญิงทำงานได้นั้น พบว่าได้รับการสนับสนุนเพียงบางส่วน กล่าวคือ มีปัจจัยเพียง 4 ปัจจัยเท่านั้นที่สามารถทำนายและมีอิทธิพลต่อการประสบความสำเร็จ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ปัจจัยเหล่านี้ ได้แก่ อายุ ลักษณะความเป็นชาย ระดับผลการเรียนของการศึกษาระดับสูงสุด และระดับการศึกษาของมารดา ซึ่งน้ำหนักในการทำนายของแต่ละปัจจัย มีค่า .51, .28, .23 และ .15 ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่า อายุ สามารถทำนายการประสบความสำเร็จได้ดีที่สุด และเมื่อนำปัจจัยทั้ง 4 ปัจจัยมาทำนายร่วมกัน พบว่า สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของการประสบความสำเร็จ

ได้ร้อยละ 47 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับต่ำกว่า .001 และเนื่องจากเครื่องหมายหน้าค่าเบตาของปัจจัยเรื่องอายุ ลักษณะความเป็นชาย ระดับผลการเรียนการศึกษาสูงสุด และระดับการศึกษาของมารดาเป็นบวก แสดงให้เห็นว่าเมื่อคะแนนของปัจจัยดังกล่าวเพิ่มขึ้นหนึ่งหน่วยมาตรฐานแล้ว คะแนนของการประสบความสำเร็จในอาชีพจะเพิ่ม 0.51, 0.28, 0.23 และ 0.15 คะแนนมาตรฐานตามลำดับ

ในส่วนของปัจจัยที่เหลือ ซึ่งไม่สามารถทำนายการประสบความสำเร็จในอาชีพได้นั้นมีอยู่ 3 ปัจจัย ที่เครื่องหมายหน้าค่าเบตา เป็นลบ ได้แก่ ปัจจัยเรื่อง ระดับการศึกษาของบิดา ($\beta = -0.01$) จำนวนบุตร ($\beta = -0.08$) และสถานภาพการแต่งงาน ($\beta = -0.08$) ซึ่งหมายความว่า ถ้าปัจจัยระดับการศึกษาของบิดามีคะแนนเพิ่มขึ้นหนึ่งหน่วยมาตรฐานแล้ว คะแนนการประสบความสำเร็จในอาชีพจะลดลง 0.01 เช่นเดียวกับ ปัจจัยจำนวนบุตร คือ ถ้าจำนวนบุตรเพิ่มขึ้นหนึ่งคนแล้ว คะแนนการประสบความสำเร็จในอาชีพจะลดลง 0.08

เมื่อพิจารณาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่างๆ ตามสมมติฐานนี้กับการประสบความสำเร็จในอาชีพ พบว่า ทุกปัจจัยมีสหสัมพันธ์เชิงเส้นตรงทางบวกกับการประสบความสำเร็จในอาชีพ หากแต่บางปัจจัยก็ยังไม่สามารถใช้ทำนายการประสบความสำเร็จในอาชีพได้ ซึ่งแตกต่างจากผลจากการวิจัยต่างประเทศ ดังเช่น งานวิจัยของ Barnett และ Baruch (1978 อ้างถึงใน Wong et al., 1985) ซึ่งพบว่า ความคาดหวังของพ่อแม่ในเรื่องการศึกษา มีบทบาทสำคัญในการทำนายและมีอิทธิพลต่อการประสบความสำเร็จในอาชีพของลูกสาวโดยเฉพาะความคาดหวังของพ่อ ซึ่งตามสภาพสังคมไทยนั้น ความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัวมีความแน่นแฟ้น และพ่อแม่ยังมีอิทธิพลต่อการคิด การตัดสินใจของลูก โดยเฉพาะลูกสาวเป็นอย่างยิ่ง ลูกสาวมักจะเชื่อฟังและพยายามทำตามความคาดหวังในเรื่องต่างๆตามที่พ่อแม่ต้องการ จึงเป็นสิ่งที่น่าสนใจว่าเหตุใดปัจจัยนี้จึงไม่มีอิทธิพลมากเพียงพอที่จะสามารถเป็นตัวทำนาย การประสบความสำเร็จในอาชีพของผู้หญิงไทยได้ อย่างไรก็ตาม จากผลการวิจัยที่พบดังกล่าว อาจอธิบายได้ในแง่ที่ว่า เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างที่ผู้วิจัยใช้ในงานวิจัยนี้อยู่ในวัยทำงานแล้ว และการที่ให้กลุ่มตัวอย่างประเมินเกี่ยวกับความคาดหวังของพ่อแม่ในเรื่องการศึกษาของตนเองนั้น เป็นเพียงการวัดการรับรู้ของกลุ่มตัวอย่าง และเป็นการให้นึกย้อนหลังไปถึงในอดีต ซึ่งผ่านมานานพอสมควรแล้ว จึงอาจทำให้จดจำผิดพลาดไปได้ ในทางกลับกันหากใช้กลุ่มตัวอย่างที่ยังอยู่ในวัยเรียน ผลที่ได้อาจจะเปลี่ยนไป คือ อาจจะสามารถใช้เป็นตัวทำนายได้ ดังปรากฏในงานวิจัยของต่างประเทศที่ศึกษากับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี (Barnett & Baruch, 1978 อ้างถึงใน Wong et al., 1985)